

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Listă de abrevieri	9
ASPECTE INTRODUCATIVE	11
1. Ce este dreptul penal?	11
2. Ilicitul penal și caracteristicile sale	11
3. Formele fenomenului infracțional	12
4. Denotații ale noțiunii de „drept penal”	13
5. Instituțiile fundamentale ale dreptului penal general	14
6. Izvoarele dreptului penal	15
NORMA JURIDICĂ PENALĂ ȘI RAPORTUL JURIDIC PENAL	25
Norma penală	25
Raportul juridic penal	33
PRINCIPIILE DREPTULUI PENAL	38
APLICAREA LEGII PENALE ÎN TIMP	70
Aplicarea legii penale de dezincriminare (art. 4 N.C.P.)	81
Aplicarea legii penale mai favorabile	93
I. Aplicarea LPF pe durata procesului penal	94
II. Aplicarea legii penale mai favorabile după condamnarea definitivă	113
APLICAREA LEGII PENALE ÎN SPAȚIU	136
Cooperarea judiciară internațională	154
INFRAȚIUNEA	160
CONȚINUTUL CONSTITUTIV GENERIC AL INFRAȚIUNII	175
1. Legitima apărare	206
2. Starea de necesitate	214

6 Drept penal. Partea generală I	
3. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații	220
4. Consimțământul persoanei vătămate.....	224
CAUZELE DE NEIMPUTABILITATE	231
FAZELE REALIZĂRII INFRAȚIUNII INTENȚIONATE. ITER	
CRIMINIS.....	270
TENTATIVA.....	281
UNITATEA DE INFRAȚIUNE.....	301
I. Unitatea naturală de infracțiune și formele ei	304
II. Unitatea legală de infracțiune și formele ei	319
PLURALITATEA DE INFRAȚIUNI.....	345
I. Concursul de infracțiuni	345
II. Recidiva.....	381
III. Pluralitatea intermediară.....	415
SUBIECTE EXAMEN DREPT PENAL PARTEA GENERALĂ –	
SESIUNEA 1 – 25.01.2020.....	430
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ.....	433

VOICU PUȘCAȘU

**DREPT PENAL
PARTEA GENERALĂ I**

- NOTE DE CURS -

VOICU PUȘCAȘU

**DREPT PENAL
PARTEA GENERALĂ I**

- NOTE DE CURS -

Universul Juridic

București

2020

Cuvânt înainte

Redactată în stilul unui breviar juridic, lucrarea tratează în mod sintetic problemele cuprinse în programa universitară a cursului de Drept penal, Partea generală, aferent primului semestru al anului doi de facultate.

Lucrarea este sistematizată pentru expunerea a 14 cursuri, primele trei fiind consacrate aspectelor generale ale dogmaticii juridice penale (noțiunea de drept penal, știința dreptului penal, ilicitul penal și caracteristicile acestuia, normele juridice penale și raportul juridic penal, izvoarele dreptului penal și principiile generale ale acestuia) pentru ca, în continuare, să prezinte problemele privind aplicarea legii penale în spațiu și timp, instituția infracțiunii, a unității și pluralității de infracțiuni.

Expunerea sintetică a problemelor ușurează asimilarea de către studenți a cunoștințelor necesare studiului dreptului penal. Lucrarea are un pronunțat caracter aplicativ, practic, prin trimiterile actualizate la jurisprudența Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și la cea a Curții Europene a Drepturilor Omului, integrând, astfel, cunoștințele teoretice cu aplicarea lor în practică. Finalul lucrării cuprinde o enunțare sintetică a subiectelor de examen și o bibliografie minimală necesară aprofundării studiului dreptului penal.

Lucrarea se recomandă, astfel, ca un instrument indispensabil pentru pregătirea studenților și masteranzilor în vederea examenelor, dar, în egală măsură, și practicienilor dreptului pentru căutarea rapidă a problemelor de practică judiciară ivite în aplicarea dispozițiilor Codului penal, Partea generală.

Prof. univ. dr. **Viorel Pașca**

ASPECTE INTRODUCTIVE

1. CE ESTE DREPTUL PENAL?

Dreptul penal și știința dreptului penal

Drept penal – ramură a dreptului public intern care cuprinde totalitatea normelor juridice prin care se prevăd faptele care constituie infracțiuni, condițiile de angajare a răspunderii penale și sancțiunile care pot fi aplicate în cazul comiterii de infracțiuni.

Știința dreptului penal – un ansamblu sistematizat de cunoștințe despre dreptul penal exprimate în concepțiile, teoriile și ideile menite să expliciteze fenomenul juridic penal, să stabilească sensul evoluției acestuia și direcțiile necesare pentru reglementarea relațiilor sociale, în vederea ocrotirii societății împotriva faptelor antisociale cu o pericolozitate ridicată.

2. ILICITUL PENAL ȘI CARACTERISTICILE SALE

Licit – tot ceea ce preceptele juridice nu opresc și tot ceea ce este conform preceptelor juridice constituie sfera permisă a licitului.

Illicit – tot ceea ce regulile de conduită interzic și ceea ce este contrar preceptelor juridice constituie sfera ilicitului.

Illicit tolerat – fapte de pericol social redus, de regulă socialmente tolerate (unele devenite fenomene frecvente, uzuale, cotidiene sau de scară largă) și cu privire la care organele judiciare nu (mai) reacționează, dar care formal constituie o încălcare a preceptului normei juridice (există și în dreptul penal – d.e., descărcarea de filme din online; la fel erau prostituția, cerșetoria, relațiile sexuale între persoane de același sex etc. în V.C.P.)

→ ilicitul tolerat, de regulă, precedă și anticipează dezincriminarea (actul formal al legiuitorului de a interveni pentru a scoate din sfera infracționalității respectiva faptă)

12 | Drept penal. Partea generală I

Ilicitul penal – infracțiune (din latină *infractio-onis* = spargere, frângere)

→ **Caracteristicile ilicitului penal:**

- **forma cea mai gravă** a ilicitului juridic (tocmai de aceea, ilicitul penal trebuie să rămână o excepție, intervenția normei penale fiind subsumată **principiului subsidiarității**)
- este **expres și limitativ determinat** de legea penală
 - în materie penală, **legiuitorul are obligația** de a institui norme prin care să incrimineze faptele ilicite, iar normele să fie **clare și previzibile**
 - prin urmare, tot ceea ce nu se încadrează în preceptul normei de incriminare nu poate fi sancționat și nu constituie ilicit penal, norma **neputând fi interpretată decât restrictiv**, nu extensiv sau prin analogie în defavoarea făptuitorului
- este de **ordine publică, stabilit prin norme imperative** (nu se poate deroga prin voința părților de la normele de incriminare)
- atrage **aplicarea sancțiunilor penale**, cea mai severă formă de răspundere juridică, prin afectarea unor drepturi fundamentale ale persoanei, chiar pe termen lung (d.e., dreptul la libertate și siguranță, prin pedeapsa detențiunii pe viață sau a închisorii de până la 30 de ani; dreptul de proprietate, prin pedeapsa amenzi sau prin măsurile de siguranță ale confiscării și confiscării extinse; drepturile părintești, prin pedeapsa complementară prev. de art. 66 al. 1 lit. e C.pen. ș.a.m.d.)

3. FORMELE FENOMENULUI INFRAȚIONAL

→ Când se analizează fenomenul infraționalității (al ilicitului penal), trebuie făcută distincția între mai multe **concepte**:

- **Infraționalitate (criminalitate) reală** – totalitatea formelor sub care apare ilicitul penal la un moment dat (ansamblul **infracțiunilor comise** într-o societate într-o perioadă dată)

- **Infraționalitatea (criminalitatea) descoperită (aparentă)** – totalitatea **infrațiunilor cercetate** de către organele judiciare, indiferent care este modalitatea de sesizare a acestora (din oficiu sau la plângerea persoanelor interesate ori ca urmare a denunțului făcut de alte persoane¹)
- **Cifra neagră a criminalității** – diferența dintre criminalitatea reală și criminalitatea aparentă
 - rezultă din faptul că nu toate infrațiunile comise sunt și descoperite de către organele judiciare, din cauza caracterului ocult al acestora (d.e., infrațiuni de corupție în care ambele părți sunt mulțumite de urmările faptei și nu au interes să aducă la cunoștința organelor judiciare fapta comisă, cum este cazul mitei acordate unui medic, în cazul unei operații reușite)
- **Criminalitatea legală (judecată)** – totalitatea infrațiunilor descoperite și judecate
 - nu este neapărat sinonimă cu criminalitatea aparentă, deoarece nu toate faptele penale care constituie infrațiuni, cercetate, sunt și judecate (d.e., pot apărea cauze de împiedicare a exercitării acțiunii penale dintre cele prevăzute la art. 16 C.pr.pen., cum este decesul făptuitorului sau lipsa plângerii prealabile a persoanei vătămate)

4. DENOTAȚII ALE NOȚIUNII DE „DREPT PENAL”

- Drept penal **obiectiv** – reprezintă ansamblul normelor juridice care reglementează reacția socială împotriva infrațiunilor, stabilind care fapte și în ce condiții constituie infrațiuni, condițiile răspunderii penale și sancțiunile penale aplicabile în cazul comiterii acestor fapte
- Drept penal **subiectiv** – este o prerogativă sau putere acordată de normele dreptului obiectiv unui subiect de drept de a acționa sau de a pretinde altora să acționeze într-un anumit mod

¹ V. Pașca, *Drept penal, Partea generală*, Universul Juridic, București, 2015, p. 8.